

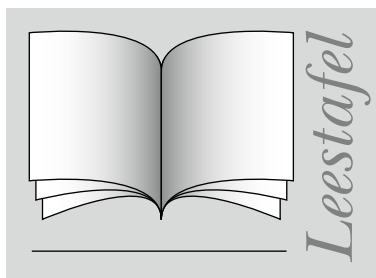
Samenvatting

De vergrijzing en de hiermee gepaard gaande toename van het aantal ouderen maken de toegankelijkheid van de zorg (als beschikbaarheid van zorg) niet evident. Technologische innovaties spelen hierop in, onder andere door de ontwikkeling van robots die kunnen worden ingezet in de zorg. Cody, een robot die mensen een wasbeurt aan bed kan geven, is hiervan een recent voorbeeld. De inzet van een robot zoals Cody vraagt echter om een ethische toetsing van waarden. Belangrijke waarden in dit verband zijn: keuzevrijheid, zelfredzaamheid, privacy, de waarde van de persoon, kwetsbaarheid en rechtvaardigheid. Cruciaal in de ethische afweging is de vraag in welke mate een robot een bijdrage kan leveren aan zorg die de waardigheid ondersteunt van zowel degene die ze ontvangt als van degene die ze geeft. Als belangrijk zorgethisch criterium geldt dat hoe kwetsbaarder de zorgontvanger is, hoe groter de nood is aan kwetsbaarheid van de kant van de hulpverlener.

Trefwoorden: *Ouderenzorg, waardigheid, zorgrobot*

Summary

In an ageing society the number of elderly persons requiring care is increasing. Recent technological innovations can support the accessibility of care (as the availability of care), for instance by the development of 'care robots'. A recent example of such a robot is Cody, an assistive robot that autonomously performs bed baths for patient hygiene. The use of such a robot in the care for vulnerable elderly persons requires ethical reflection. This article shows that the use of robots touches fundamental values in caregiving, such as: freedom of choice, independence, privacy, the value of the person, vulnerability and justice. Crucial in the ethical evaluation is the question to what degree a robot contributes to dignity-enhancing-care, both of the caregivers and the elderly persons. From a care-ethical perspective, this is an important requirement: the more vulnerable an elderly person, the more we need vulnerability from the part of the caregiver.

Olthuis G, Leget C (red.), *Menslievende zorg in de praktijk. Berichten uit het St. Elisabeth Ziekenhuis*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers, 2012. ISBN: 978-90-5931-800-7. 126 blz. Prijs: € 19,00.

Het Tilburgse St. Elisabeth Ziekenhuis besloot in 2009 onder de provocerende titel "lief ziekenhuis" te starten met het Programma Menslievende Zorg. Dit boek geeft in elf korte hoofdstukken weer hoe deze zorg in de praktijk werd en wordt

vormgegeven. De duidelijke driedeling en de structurering binnen de hoofdstukken maken de bijdragen een geheel. Elk deel (Anders kijken, Anders doen, Anders leren) begint met een theoretische bijdrage over de zorgethische achtergrond, gevolgd door praktijkvoorbeelden. Met dit boek hopen de medewerkers van het St. Elisabeth andere verpleegkundigen, artsen, paramedici en zorgethici te inspireren zelf een bijdrage te leveren aan menslievende zorg. Menslievende zorg betekent aandacht hebben voor het lijden, de kwetsbaarheid en de onzekerheid van patiënten. Door deze te erkennen voelen patiënten zich begrepen in plaats van in de steek gelaten. Het St. Elisabeth is ervan overtuigd dat verandering naar menslievende zorg begint bij ervaringen, inzichten en kennis van zorgverleners zelf. De

zeer gevarieerde bijdragen in deze bundel beschrijven hoe medewerkers met elkaar in gesprek gaan en expliciet maken wat 'gewoon' was. Hierdoor komen ze erachter hoeveel oog ze hebben voor hun eigen kwaliteiten, voor moeilijkheden in communicatie en voor de beleving van patiënten. De auteurs van de hoofdstukken komen uit verschillende werkvelden en gebruiken soms vakraal, waardoor iedere bijdrage een eigen accent heeft. Managers, ethici en verpleegkundigen zullen zich door verschillende hoofdstukken aangesproken voelen, maar de gehele bundel is vlot leesbaar. Hierdoor kunnen alle zorgmedewerkers die benieuwd zijn hoe ze de menselijke kant van de zorg kunnen ontwikkelen nieuwe ideeën opdoen.

Marline van Hoek